

Ortaštvo

Mekiš, Ivan Martin

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Law / Sveučilište u Zagrebu, Pravni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:199:835652>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Law University of Zagreb](#)

Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Katedra za trgovačko pravo i pravo društava
Pravo društava

Diplomski rad
ORTAŠTVO

Mentor: prof. dr. sc. Petar Miladin

Student: **Ivan-Martin Mekiš**

JMBAG: 0066267660

Zagreb, 2022.

Izjava o izvornosti

Ja, Ivan-Martin Mekiš pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada te da u radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova te da se prilikom izrade rada nisam koristio drugim izvorima do onih navedenih u radu.

IVAN-MARTIN MEKIŠ

Sadržaj

1. UVOD	1
2. POVIJESNI RAZVOJ	3
2.1. RIMSKI SOCIETAS	4
2.2. ZAKONODAVNO UREĐENJA ORTAŠTVA U HRVATSKOJ	6
3. KARAKTERISTIKE UGOVORA O ORTAŠTVU	8
4. BITNI ELEMENTI ORTAŠTVA.....	10
4.1. Članovi.....	10
4.2. Zajednički cilj	11
4.3. Zajednička imovina.....	13
5. PRAVA I OBVEZE ORTAKA	16
6. PRESTANAK DRUŠTVA	19
7. ORTAŠTVO NIJE PRAVNA OSOBA	21
8. ZAKLJUČAK	22
9. LITERATURA	23

1. UVOD

Ortaštvo se u pozitivnom hrvatskom pravu uređuje odredbama čl. 637.- 660. Zakona o obveznim odnosima (Narodne Novine br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21). Naše pravo već u zakonskoj definiciji određuje da je ortaštvo društvo. Ortaštvo, kao i svako društvo, počiva na tome da je riječ o pravnoj zajednici osoba nastaloj pravnim poslom radi postizanja određenog zajedničkog cilja.¹

Ortaštvo međutim nije trgovačko društvo, nego društvo građanskog prava. Ortaštvo je za trgovačka društva bitno jer se odredbe o tom društvu supsidijarno primjenjuju na javno trgovačko društvo, komanditno društvo i gospodarsko interesno udruženje.²

Sukladno tome odredbama Zakona o obveznim odnosima, ortaštvo predstavlja zajednicu osoba i dobara bez pravne osobnosti, a međusobni se odnosi osoba uređuju ugovorom o ortaštvu kojim se dvije ili više osoba uzajamno obvezuju uložiti svoj rad i/ili imovinu radi postizanja zajedničkog cilja. Ortaci moraju biti suglasni o postojanju zajedničkog cilja. Ako sporazum o zajedničkom cilju ne postoji, ne postoji ni ortaštvo. Takvu zajednicu čine najmanje dvije osobe koje su se obvezale udružiti svoju imovinu i/ili rad s ciljem ostvarivanja određene koristi koja ujedno predstavlja zajednički cilj ortaka. Ortaci mogu biti fizičke i pravne osobe, domaće i strane. Cilj će biti zajednički svima kad svaki ortak njegovim ostvarenjem ujedno prepoznaje postizanje vlastitog cilja.³

Ortački ugovor temeljni je akt ortaštva, stoga nije moguće ortaštvo koje bi nastalo faktičnim putem. Pravna zajednica koja nije zasnovana ugovorom nije ortaštvo, nego neki drugi pravni odnos. (npr. suvlasništvo, nasljednička zajednica).⁴ Ugovor je neformalan, odnosno može se sklopiti pismeno, usmeno i konkludentno.⁵

U praksi su brojni takvi ugovori s ogromnim rasponom složenosti pojava oblika, upravo zbog toga jer nije riječ o pravnoj osobi te zbog lakog i neformalnog sklapanja. Ortaštvo je takva vrsta

¹ Barbić, J., *Pravo društava, knjiga treća, Društva osoba, Zagreb, Organizator, Zagreb, 2019., str. 4.*

² Petrović S., Ceronja P., *osnove prava društava, Zagreb, Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, 2019. Str. 58*

³ Gorenc, V. et al., *Komentar zakona o obveznim donosima, Narodne novine, 2014., str. 1025.*

⁴ Barbić, J., *op. cit. u bilješci I, str. 13.*

⁵ *Županijski sud u Varaždinu u odluci Gž 427/2017-2 od 9. studenog.2017. zauzeo je stajalište da ukoliko su stranke uložile svoja financijska sredstva radi zajedničke gradnje obiteljske kuće u kojoj će svaka od njih koristiti točno određeni dio, smatra se da su sklopile ugovor o ortaštvu.*

zajednice koje može biti osnovana s različitim ciljem i zato je preživjela sve vrste pozitivnopravnih promjena i osobito pravnih praznina.⁶

Bitni (konstitutivni) sastojci ugovora o ortaštvu jesu: osobe ortaka, zajednički cilj, i određenje doprinosa ortaka. Nedostaje li nekim od navedenih sastojaka ugovor nije valjan.

Doprinos je širi pojam od pojma uloga. Ortački ulog može se sastojati u rada, stvari, novca, prava i drugih dobara. Nasuprot tome doprinos ortaka ostvarenju zajedničkog cilja ne predstavlja samo ono što ortaci ulažu, nego u to ulaze i njihovi drugi doprinosi. Svi ulozima, dakle, spadaju u doprinose, a samo neki doprinosi se smatraju ulozima. Nasuprot ulozima, neki doprinosi stoga ne povećavaju imovinu.⁷

Imovina je skup subjektivnih imovinskih prava koja pripadaju jednoj osobi. Ortaštvo međutim nije pravna osoba te se postavlja pitanje tko je nositelj prava koja čine tu imovinu. Da je ortaštvo društvo bez pravne osobnosti jasno je izraženo u čl. 637. st. 2. ZOO-a, formulacijom da je riječ o zajednici dobara i osoba bez pravne osobnosti.⁸

Iz navedene formulacije također proizlazi kako ortaštvo mora imati određenu imovinu kao zajednica dobara. Slijedom toga da ortaštvo nema pravnu osobnost postavlja se i pitanje može li ono biti stranka u parničnom postupku. Ovaj diplomski rad donosi odgovore na gore navedena pitanja i podrobnije određuje institut ortaštva. Također, obradit će se i osnovne karakteristike i konstitutivni elementi rimskog *societasa* iz kojeg se ortaštvo uistinu razvilo. Institut se opisuje počevši od njegovog postanka, razvoj u rimskom pravu do primjene u suvremeno doba. Objasnit će se kako se sklapa ugovor o ortaštvu, a kako prestaje, što čini imovinu ortaštva i pod koji pravni režim potpada, poslovodstvo i zastupanje te odnos članova ortaštva prema trećim osobama.

⁶ Babić, M. *Ugovor o ortaštvu i naše pravo*, *Ekonomski vjesnik* br. 2 (8), 205-219, 1995., str. 205.

⁷ Gorenc, V., *op. cit. u bilješci 3*, str. 1025.

⁸ Barbić, J., *op. cit. u bilješci 1*, str. 32.

2. POVIJESNI RAZVOJ

Ortaštvo je dugo bio jedini tip društva bez pravne osobnosti te je poslužio za razvoj drugih društava, stoga je rodonačelnik svih društava osoba.⁹

Ugovor o ortaštvu javlja se zajedno s potrebom za udruživanjem bliskih osoba koje nisu bile članovi iste obitelji ili financiranjem većih projekata. Razvoj posebnih ortaštava pratio je potrebu udruženja osoba koje se bave poduzetništvom.¹⁰

Ljudi se od početka civilizacije udružuju u zajednice, a u pravnoj povijesti udruženja s naznakama ortaštva javlja se već u babilonskom te atenskom pravu gdje su takva udruženja bila vrlo česta. Međutim za sklapanje i valjanost takvog udruženja bio je potreban pisani sporazum stranaka. U sačuvanim ispravama iz tog doba spominju se brojni razlozi osnivanja ortaštva koja su slijedili potrebe društva i njegov razvoj. Ipak, do znatnijeg razvoja i oblikovanja ovog instituta dolazi u rimskom pravu. Rimski *societas* bilo je društvo bez pravne osobnosti, konsenzualni sinalagmatski ugovor te najbliži današnjem ortaštvu.¹¹

Starom civilnom pravu nije bio poznat *societas* kao konsenzualni ugovor. Tamo je postojala posebna vrsta rimske porodične zajednice tzv. „*consortium*“. To je bilo udruženje svih dobara među braćom (*societas fratrum*) koji su nakon smrti patris familias zajednički upravljali nepodijeljenim obiteljskim nasljedstvom („*societas ecto non cito*“). Smatra se da ortaštvo vuče svoje korijene upravo iz te stare rimske obiteljske zajednice. Formalnim aktom pred pretorom se takva zajednica mogla zasnivati i među drugim osobama, kasnije je ta stara *societas iuris civilis* istisnuta iz prakse neformalnom konsenzualnom društvenom pogodbom.¹²

⁹ Barbić, J., op. cit. u bilješki 1, str. 44

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Horvat Marijan, Rimsko pravo, Pravni fakultet, Zagreb, 2002., str. 359.

2.1. RIMSKI SOCIETAS

Societas je moglo u svoje vrijeme zadovoljiti sve zahtjeve koje je postavljao tadašnji društveni i ekonomski razvitak.

Kako bi se gospodarstvo moglo dalje razvijati, dolazi do uporabe instituta ortaštva u obliku najsličnijem današnjem.

*Societas*¹³ je bio oblik udruženja (društvena pogodba) u kojem stranke imaju načelno jednake obveze i prava, odnosno, svaka stranka je istovremeno i dužnik i vjerovnik. Za postanak ortaštva tražio se sporazum volja njegovih stranaka. Za valjanost ugovora o ortaštvu ipak se nije tražila strogo određena forma.¹⁴

Članovi se međusobno obvezuju na ugovorene činidbe radi postizanja zajedničkog, dopuštenog cilja. Zbog toga je potrebno stvoriti zajedničku imovinu, te su članovi obvezani ulagati u zajednicu. Ulozi se mogu sastojati u novca, stvari i prava ali i u samog rada. Razmjer tih prinosa nije nužno jednak. Imovina stvorena na taj način ne pripada društvu kao cjelini, jer ono nije pravna osoba. Pravni subjekti ortaštva su pojedini ortaci, a ne društvo kao cjelina, stoga i društvena imovina pripada pojedinim članovima kao njihovo suvlasništvo.¹⁵

Svaki član ima pravo na udio u društvenom dobitku, kojem u pravilu odgovara i udio u gubitku. Ništav je bio ugovor da pojedini član snosi samo gubitak, a da je pritom isključen od dobitka („*societas leonina*“ prema Ezopovoj basni o diobi lavljeg plijena). Ukoliko o sudjelovanju u dobiti i gubitku nije bilo ništa ugovoreno, dijelovi svih članova bili su jednaki.¹⁶

Bitno je napomenuti da je pravilo „*societas leonina nulla est*“ preuzeto u hrvatsko privatno pravo jednako kao i u suvremene europske privatnopravne sustave. Zakonodavstvo ipak ne regulira izravno navedenu situaciju, međutim, privatnopravna doktrina zauzela je stajalište da je *societas leonina* ništetna. Takvo stajalište proizlazi iz toga što u takvom slučaju ne postoji

¹³ Prema sredstvima i svrsi u klasičnom rimskom pravu razlikuju:

1. *Societas omnium bonorum* tj. Svekolike sadašnje i buduće imovine.
2. *Societas questus* tj. Zajednica svekolike buduće imovine stečene poslovnom djelatnošću članova.
3. *Societas alicuius negotiationis* tj. Zajedničko vođenje određene poslovne grane npr. društvo bankara ili trgovaca robljem.
4. *Societas unius rei* tj. Zajednica za jedan određeni posao npr. iskorištavanje nekog zemljišta ili nabava neke stvari.

¹⁴ Horvat, M., op. cit., u bilj. 11, str. 359.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid.

određeni zajednički cilj udruženja, odnosno, nedostaje jedan od konstitutivnih elemenata ortaštva.¹⁷

Kao što je gore navedeno, društvena pogodba je dvostranoobvezni ugovor te iz toga proizlazi da između stranaka postoje uzajamna prava i dužnosti, te tako može doći i do spora između njih. Za ostvarenje tih uzajamnih zahtijeva među članovima služi *actio pro socio*. Podizanjem te tužbe u pravilu se razvrgava društvo jer se *societas* temelji na odnosu osobnom povjerenja.¹⁸

Društvena pogodba ne djeluje prema trećim osobama, nego stvara obveze samo među članovima društva. Zato u odnosu prema vani vođenje društvenih poslova načelno pripada svim članovima zajednički. Pojedinaac koji je sklapao poslove s trećima smatrao se samo posrednim zastupnikom ostalih članova. Prema trećim je samo taj član osobno stjecao prava i obveze, ali je rezultate svoga poslovanja morao interno prenijeti i na ostale članove prema razmjeru njihovih udjela u društvo.¹⁹

Societas se temelji na odnosu osobnog povjerenja. Zato se društvo razvrgava smrću bilo kojeg člana. Takav učinak ima i otvorenje stečaja nad imovinom nekog od ortaka. Smatra se da ostali članovi koji nastavljaju društvo zapravo osnivaju novo društvo. Društvo se nadalje razvrgava postizanjem zajedničkog cilja ili gubitkom čitave društvene imovine kao i istekom vremena na koji je bilo ugovoreno. Osim toga društvo se razvrgava jednostranim otkazom bilo kojeg člana kao i sporazumom svih članova. Član se ne smije otkazom učinjenim u nezgodno vrijeme dolozno služiti.²⁰

¹⁷ Petrak M., *Tradicio Iuridica vol. I. Regulae iuris, Novi informator, Zagreb, 2010., str.126.*

¹⁸ Horvat, M., *op. cit., u bilj. 11, str. 360.*

¹⁹ *Ibid.*

²⁰ *Ibid.*

2.2. ZAKONODAVNO UREĐENJA ORTAŠTVA U HRVATSKOJ

Za oblikovanje ortaštva u hrvatskom zakonodavstvu značajan je bio austrijski građanski zakonik od 1. lipnja 1811. godine. Iako su hrvatske zemlje bile sastavni dio austrijskog carstva, zakonik se za najveće područje hrvatskih zemalja primjenjuje tek od 1. svibnja 1853. godine.²¹

Odredbe OGZ-a odnosno AGZ-a (uključivo i odredbe o ortaštvu) primjenjuju se neposredno kao izvor prava u hrvatskim zemljama sve do 1945. godine. Kasnijim ustrojem vlasti na prostoru bivše Jugoslavije izvršio se radikalni prekid s dotadašnjim pravnim sustavom i svim izvorima pravnih propisa oduzimanjem istima svakog značenja pravnih propisa.²²

Srećom, zadržana je mogućnost njihove primjene pod stanovitim zakonskim pretpostavkama, ali ne više kao pravnih propisa, već jedino u svojstvu sadržajnih određenja pravila ponašanja, odnosno kako bi određeni pravni odnos trebao izgledati.²³

Godine 1978. na snagu stupa Zakona o obveznim odnosima kao savezni zakon. Tim zakonom uklonjena je mogućnost primjene pravnih pravila iz savezne nadležnosti (pa tako i pravnih pravila o ortaštvu iz OGZ-a). Tako je ugovor o ortaštvu postao inominatni ugovor.²⁴

Naime iz ideoloških je razloga ortaštvo smatrano neprihvatljivim oblikom za uređenje poduzetništva te se izbjegavao sam naziv „ortaštvo“, iako su brojna tadašnja društva nepobitno bila formirana u tom obliku. Također, smatralo se neprihvatljivim ostvarivanjem dobiti pa se i taj pojam izbjegavao.²⁵

Međutim, tijekom turbulentnih događanja 90-ih godina prošloga stoljeća na prostoru bivše Jugoslavije dolazi do velikih državno pravnih promjena. Raspad tadašnje Jugoslavije dovodi do stvaranja više samostalnih država, pa tako i Republike Hrvatske. Stvaranje novih država usporedno je slijedila i izgradnja pravnih sustava neovisnih država, koje su se tada zatekle u stanju pravnog vakuuma. U Republici Hrvatskoj prevladavanju pravnog vakuuma pristupilo se na osobit i dovrtljiv način. Za razliku od rješenja kakvom se pristupilo tom problemu 1945. godine kada je omogućena sadržajna primjena rješenja iz ranije važećih pravnih pravila, 1991. godine pravni vakuum se prevladava na način da se preuzimaju određeni pravni propisi u naš

²¹ Babić, M., *op. cit.*, u bilj. 6, str. 205.

²² *Ibid.*

²³ *Ibid.*

²⁴ *Ibid.*, str. 206.

²⁵ Barbić, J., *op. cit.*, u bilj. 1, str. 6.

pravni sustav te se proglašavaju autohtonim, hrvatskim propisima od samog trenutka preuzimanja.²⁶

Tako je glede ortaštva zakonom o preuzimanju Zakona o obveznim odnosima ponovno provedeno osnaživanje primjene pravnih pravila o ortaštvu iz općeg građanskog zakonika. Time su u naš pravni sustav ponovno uvedena pravna pravila o ortaštvu, no tek donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima 1994. godine ortaštvo ponovno postaje realni ugovor hrvatskog ugovornog prava.²⁷ Odnosno u sadržaj pozitivnopravnog akta ponovno je ušla regulacija ortaštva.²⁸

Trenutno pozitivnopravno reguliranje ove materije proteže se u 24 članka Zakona o obveznim odnosima. Odredbe ugovora o ortaštvu sistematizirane su u devet odjeljaka, i to: Opće odredbe, Imovina ortaštva, Poslovodstvo i zastupanje, Odnos prema trećima, Odgovornost za štetu, Dobit i Gubitak, Istup i isključenje ortaka, Prestanak ortaštva i Dioba zajedničke imovine.²⁹

²⁶ *Babić, M., op. cit., u bilješci 6, str. 206.*

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *Ibid. str. 218.*

²⁹ *Ibid.*

3. KARAKTERISTIKE UGOVORA O ORTAŠTVU

Ugovor o ortaštvu sklapaju najmanje dvije osobe (ortaci) jer nije moguće ortaštvo samo jedne osobe. Članovi se u ortaštvu nalaze u osobnom odnosu. Povezanost članova se redovito temelji na neposrednom i čvrstom osobnom odnosu, stoga se i članstvo stječe na temelju osobnog svojstva. Iz toga proizlazi da je kontrola ulaska i izlaska iz društva mnogo važnija i stroža nego što je slučaj kod društva kapitala. Kao što je već rečeno u uvodu, ugovor je temeljni akt ortaštva. Društvo naime nastaje pravnim poslom koji može biti jedino ugovor.³⁰

Pri tome je bitno utvrditi pravu volju ugovornih strana. Za to se ne može unaprijed postaviti neko posebno mjerilo, nego volju stranaka utvrđivati prema okolnostima konkretnog slučaja. Nije dopušteno pritom zahtijevati da volja mora biti izražena pravnički precizno niti koristiti se fikcijama.³¹

Ništetnost dijela ugovora ne mora utjecati na doprinos i poslovanje s onim što su drugi ortaci unijeli u društvo prije dospelosti obveze koju je trebao ispuniti ortak koji to nije učinio jer je pravni posao unosa ništetan. Ako bi u tom slučaju ugovor o ortaštvu ipak bio ništetan, riječ je o društvu s nedostatkom. Na taj način riješen je problem ugovora sklopljenih s trećim osobama, jer se oni ipak neće smatrati ništetnima, nego će se morati provesti likvidacija društva. Tomu je tako jer je društvo usprkos ništetnosti ipak postojalo i ne mogu se smatrati ništetnim sve pravne radnje koje je ono poduzelo.³²

Poseban oblik ugovora zahtjeva se samo kada je on propisan za određeni pravni posao potreban za nastanak ortaštva. Pisani oblik potreban je npr. kod unosa nekretnine u ortaštvo te kod ulaganja cijele sadašnje i buduće imovine. U slučaju da nedostaje propisani oblik, važna je volja ortaka koji ocjenjuju ostaje li ugovor na snazi iako je neki njegov dio ništetan.³³

Konstitutivni sastojci ugovora o ortaštvu jesu: a) osobe ortaka, b) zajednički cilj, i c) određenje doprinosa ortaka. Riječ je o vrlo malom broju sastojaka.³⁴

Ugovor o ortaštvu je konsenzualan jer nastaje na temelju sporazuma članova. Ugovorna autonomija dovoljno je široka da ortacima omogućuje u ugovoru predvidjeti fakultativne sadržaje, kojima se odstupa od rješenja propisanim ZOO-om. Širina autonomije prestaje kada

³⁰ Petrović, Ceronja, *op. cit.*, u bilj. 2, str. 9.

³¹ Barbić, J., *Društveni ugovor kao pravni posao na kojem se temelji društvo*, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62 No. 1-2, 475-534, 2012., str. 479.

³² Barbić, J., *op. cit.*, u bilj. 26, str. 481-482

³³ Gorenc, V., *op. cit.* u bilj. 3, str. 1027.

³⁴ Barbić, J., *op. cit.*, u bilj. 1. Str. 14.

dođe u doticaj granica kogentnih odredbi Ustava RH, prisilnim propisima i pravilima morala društva. Ortaci se uzajamno obvezuju na ugovoreni način pridonositi ostvarenju zajedničkog cilja. To ujedno čini ovaj ugovor recipročno teretnim ugovorom.³⁵ Činidbe ortaka podređene su zajedničkom cilju te se ne izmjenjuju i ne naplaćuju između ortaka, iz toga proizlazi da je ovaj ugovor nenaplatni ugovor.³⁶ Pored toga ugovor o ortaštvu je po svojoj pravnoj naravi ne samo obveznopravni već i organizacijski ugovor te se zbog toga na njega ne primjenjuju neke odredbe ZOO-a koje se odnose isključivo na dvostrano obvezujuće ugovore.³⁷ Posljedica je to okolnosti da je riječ o organizacijskom ugovoru na kojem se temelji, odnosno stvara društvo.³⁸

U pravilu je za izmjenu ugovora potrebna suglasnost svih ortaka. Sukladno autonomiji ortaka to pravilo se može pooštriti ili olakšati.³⁹ Ugovor je moguće izmijeniti i konkludentnim putem, tj. ponašanjem stranaka.⁴⁰

Dobar primjer dosada navedenom je ugovor o pristupanju stranaka koji ujedno predstavlja jedan od zanimljivijih načina stjecaja članstva u ortaštvu.

U pravilu je potrebna suglasnost svih ortaka za pristup novog člana, no ugovorom o ortaštvu članovima je i na ovom polju moguća široka autonomija, te na taj način mogu bitno olakšati pristup novim članovima. Kod ugovora o pristupanju stranka nije ortaštvo već ortaci i osoba koja pristupa društvu, uzrok tome je što ortaštvo nije pravna osoba. U ovom slučaju zapravo se radi o sklapanju ugovora kojim se mijenja postojeći ugovor, odnosno dio u kojem se određuju ortaci na način da u ortaštvo ulazi novi ortak. Ugovorom je ujedno potrebno odrediti i doprinos i udio novog ortaka. Udio novog ortaka dovodi do razmjernog smanjenja sudjelovanja ostalih ortaka u koristima iz ortaštva za udio koji mu sukladno tome pripada. Njegov udio povećava ujedno ukupan doprinos ortaka pri postizanju zajedničkog cilja.⁴¹

³⁵ Gorenc, V., *op. cit.*, u bilj., 3, str. 1026.

³⁶ *Ibid.* str. 1027.

³⁷ *Npr. Odredbe o istovremenom ispunjenju (čl. 358.), o nemogućnosti ispunjenja (čl. 373. i 347.), ispunjenje obveze kad ispunjenje jedne strane postane neizvjesno (čl. 359.), pravo na raskid ugovora kada druga strana ne ispuni svoju obvezu (čl. 360.)*

³⁸ Barbić, J., *op. cit.*, u bilj. 1. Str. 16.

³⁹ *Ibid.* str. 20-21.

⁴⁰ *Ibid.* str. 22.

⁴¹ *Ibid.*, str. 63.

4. BITNI ELEMENTI ORTAŠTVA

4.1. Članovi

Ortaštvo mogu osnovati kako fizičke tako i pravne osobe, inozemne i domaće.⁴² Najmanji dopušteni broj osoba koje mogu osnovati ortaštvo jest dva pa nije moguće da u slučaju opadanja broja članova društva može postojati ortaštvo sa samo jednim članom. Po tome se ono, kao i druga društva osoba razlikuje od društva kapitala. Razlog tomu je činjenica da je ugovor o ortaštvu obveznopravni odnos, a on kao takav ne može postojati bez najmanje dvije stranke ugovora.⁴³ Nastavljajući se na to da je riječ o obveznopravnom odnosu ortaštvo je zamišljeno kao društvo u koje će se udruživati manji broj članova. Zbog toga se kod ortaštva traži visoka razina povjerenja između članova što se u praksi ne postiže kada i ako ortaštvo ima previše članova.⁴⁴ Ortak može biti čak i fizička osoba koja nema potpunu poslovnu sposobnost jer će ju u tome slučaju zastupati zakonski zastupnik odnosno skrbnik.

Ortaci kojima je poslovna sposobnost ograničena ili je nemaju ne mogu, međutim, sami poduzimati radnje kojima sudjeluju, zajedno s drugim ortacima, u upravljanju društvom niti mogu zastupati društvo, već za njih to moraju činiti njihovi zakonski zastupnici.⁴⁵

Katkad je potrebno i odobrenje suda kao što je to u slučaju sklapanja ugovora o ortaštvu i unosu nečega iz djetetove imovine.⁴⁶ Ovdje je bitno napomenuti da čak i *nasciturus* može biti član društva, ali samo u slučaju ako se rodi živ. Tada se *nasciturusu* retroaktivno priznaje članstvo u ortaštvu iz razloga što drugačije ne bi bilo moguće jer nerođeno dijete ne može biti član ortaštva.⁴⁷ Zanimljivo je da ortaštvo može biti ortak u drugom ortaštvu, međutim, pošto ortaštvo nije pravna osoba, u tom drugom ortaštvu će zapravo ortaci biti njegovi ortaci (tj. članovi prvog ortaštva), ali će na njihov međusobni odnos vrijediti pravni režim ortaštva koji je na ovaj način posredno ortak.⁴⁸

⁴² *Ibid.*, str. 8.

⁴³ *Ibid.*, str. 7.

⁴⁴ *Ibid.*, str. 8.

⁴⁵ *Ibid.*, str. 11.

⁴⁶ *Ibid.*, str. 9.

⁴⁷ *Ibid.*, str. 11.

⁴⁸ *Ibid.*, str. 12.

4.2. Zajednički cilj

Jedan je od konstitutivnih sastojka ugovora o ortaštvu i bitna pretpostavka za postojanje ortaštva sporazum stanaka o zajedničkom cilju. Cilj će biti zajednički svima kad svaki ortak njegovim ostvarenjem ujedno prepoznaje postizanje vlastitog cilja. Ukoliko su ortaci usmjereni samo na vlastite interese i vođeni sebičnim motivima, bez namjere ostvarivanja zajedničkog cilja uspostavljena zajednica ne predstavlja ortaštvo. Zajednički cilj određen suglasnom voljom ortaka je nedjeljiv i od njega je potrebno diferencirati pojedinačne ciljeve i interese ortaka. Slijedom toga individualni ciljevi jednako tako trebaju stremiti ostvarenju zajedničkog cilja, odnosno moraju se podudarati kako bi ortaštvu zaživjelo i nastavilo djelovati. Nadalje, iz same definicije ortaštva iz ZOO-a proizlazi da se ortaštvo kao udruženje osniva upravo zbog ostvarivanja tog zajedničkog cilja.⁴⁹

Upravo zajednički cilj predstavlja vrsnu razliku između ugovora o ortaštvu i tipičnih ugovora obveznog prava, te formira njegovu organizacijsku narav.⁵⁰ Ortaštvo u pravilu karakterizira i postojanje organizacije članova. To se podrazumijeva s obzirom da se radi o pravnoj zajednici više osoba koje svojim doprinosima djeluju u svrhu ostvarenja zajedničkog cilja. Podrazumijeva se da je riječ o organizaciji, pa nema potrebe to izričito regulirati ugovorom. Ortaštvo je tip društva u kojem su veze među članovima najfleksibilnije te se ne uvjetuje postojanje nekog posebnog organizacijskog oblika.⁵¹

Logična posljedica toga je da ostvarivanje zajedničkog cilja ipak ne predmnijeva nužno postojanje neke organizacije, naročito ne spomenutog oblika koji bi bio uspostavljen u funkciji ostvarivanja cilja.⁵²

Zajednički cilj kao temelj ortaštva treba razlikovati od predmeta poslovanja čijim vršenjem se taj cilj želi ostvariti. To je bitno jer postoji opcija da se u ugovoru o ortaštvu precizno ne navede cilj, nego se u njemu navode djelatnosti koje će se obavljati u svrhu ostvarivanja zajedničkog cilja. Iznimno je važno stoga tumačenjem ugovora ustanoviti istinski zajednički cilj, jer o tome ovisi sudbina društva. Naime ortaštvo može i dalje postojati ukoliko se ortaci odluče

⁴⁹ Gorenc, V., *op. cit.*, u bilj. 3, str. 1025.

⁵⁰ Antun Bilić, *Priznavanje pravne i stranačke sposobnosti ortaštvu*, *Zagrebačka pravna revija*, Vol. 3 No. 3, 237-273, 2014., str. 255.

⁵¹ Barbić, J., *op. cit.*, u bilj. 1, str. 5.

⁵² Babić, M., *op.cit.*, u bilj. 6, str. 208.

promijeniti predmet poslovanja. Također ostvarivanje predmeta poslovanja ne dovodi do prestanka ortaštva i potrebe zasnivanja novog, u tome je razlika naspram zajedničkog cilja.⁵³

Cilj može biti materijalne te idealne prirode, ovisno o tome je li ortaštvo usmjereno na ostvarivanje gospodarskih ili bilo kojih drugih ciljeva.⁵⁴ Zbog toga je smislenije koristiti izraz zajednički cilj od izraza zajednička korist ili dobit.⁵⁵ Za valjanost ugovora nužno je da je cilj dopušten i ostvariv, kako u vrijeme osnivanja, tako i za cijelo vrijeme trajanja ortaštva.⁵⁶ Ništetan je ugovor, pa prema tome i ortaštvo čiji je cilj protivan Ustavu, prisilnim propisima i moralu društva.

ZOO ne postavlja nikakva ograničenja glede trajanja ugovora, pa je to ostavljeno na slobodnu volju ortaka. Mogu se stoga osnovati ortaštva s dužim ili kraćim trajanjem. No, valja reći da je moguće osnovati ortaštvo radi obavljanja samo jednog posla ili jedne vrste poslova, čijim završetkom prestaje ortaštvo s obzirom da je ispunjen zajednički cilj zbog kojeg je ono osnovano.⁵⁷

⁵³ Barbić, J., *op. cit.*, u bilj. 1, str. 27.

⁵⁴ Gorenc, V., *op.cit.*, u bilj. 3, str.1025

⁵⁵ Babić, M., *op.cit.*, u bilj. 6, str. 207.

⁵⁶ Barbić, J., *op. cit.*, u bilj. 1, str. 24.

⁵⁷ *Ibid.*, str. 25.

4.3. Zajednička imovina

Članovi u ortaštvo mogu uložiti novac, rad, stvari, prava i druge usluge. Ako ugovorom o ortaštvu nije drukčije određeno, ortaci su obvezni unijeti jednake uloge u imovinu društva. Nužno je da svaki ortak uloži neki ulog. Naime, ugovorom je moguće odrediti različitu vrstu uloga, rok i način na koji je pojedini ortak dužan unijeti svoj dio u imovinu ortaštva. Moguće je dakle da ortak uloži samo svoj rad.⁵⁸

U tom slučaju ortak nema pravo na udio u glavnici, već samo u dobiti, osim u slučaju da se njegov rad može procijeniti i izraziti u novcu.⁵⁹ Glavnica je početna imovina ortaštva koja nastaje ulozima ortaka.⁶⁰ Glavnica je skup svih komponenti imovine kojima kao ulozima članovi ortaštva mogu raspolagati. Osim nje, u imovinu ortaštva ulazi i sve ono što se stekne poslovanjem ortaštva bilo na temelju pravnog posla, izvanugovorne odgovornosti ili nekog drugog izvora. U slučaju da neki dio imovine ortaštva bude uništen, oštećen ili oduzet, u imovinu ortaštva će ući ona naknada koja se na ime toga dobije.⁶¹

Takva naknada ne pripada ortaku koji je neku stvar unio u ortaštvo, nego potpada pod pravni režim zajedničke imovine u kojoj kao zajedničar s ostalim ortacima sudjeluje i onaj ortak koji je tu stvar unio u ortaštvo. Navedeni pravni režim naknada vrijedi i za stvari koje su u imovini ortaštva stečene njegovim poslovanjem.⁶²

Budući da ortaštvo nije pravna osoba ne može biti nositelj prava vlasništva. Stoga ZOO imovinu ortaštva uređuje na poseban način. Neophodno je odrediti tko je nositelj prava koja čine imovinu ortaštva. Naime, izričito je propisano da je imovina ortaštva zajednička imovina ortaka. Zajednička je imovina institut stvarnoga prava kod kojega dvojica ili više zajedničara imaju odrediv, ali neodređen udio u vlasništvu nad nepodijeljenom stvari.⁶³

Slijedom toga, svaki ortak ima svoju imovinu u koju ulaze sva subjektivna imovinska prava koja mu pripadaju, a pored ostalog i njegov udio u zajedničkoj imovini svih ortaka.⁶⁴

⁵⁸ Gorenc, V., *op. cit. u bilj. 3, str. 1030.*

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ Petrović, Ceronja, *op. cit. 2, str. 58.*

⁶¹ Gorenc, V., *op. cit. u bilj. 3, str. 1029.*

⁶² Barbić, J., *op. cit. u bilj. 1., str. 34.*

⁶³ *Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, NN 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14, članak 57.*

⁶⁴ Barbić, J., *op. cit. u bilj. 1., str. 33.*

Sukladno navedenom, ortak uz udio u zajedničkoj imovini ima i posebnu imovinu koja je njegova zasebna imovina, odvojena od zajedničke i na koju poslovanje ortaštva u pravilu ne utječe.⁶⁵

Kako zakon o obveznim odnosima zajedničku imovinu ortaštva ne smatra suvlasništvom, ortak nema mogućnost raspolaganja svojim udjelom ili stvarima i pravima iz zajedničke imovine, a ne može tražiti niti njezinu diobu. Tek ispunjenjem cilja ili na drugi način koji dovodi do prestanka i likvidacije društva određuju se udjeli pojedinih ortaka.⁶⁶

Valja reći kako je pravo koje se nalazi u imovini ortaštva nepodijeljeno i onda kada je veličina udjela pojedinih ortak određiva. Bit je da je imovina ortaštva kao takva namijenjena ostvarenju cilja društva koji je i zajednički cilj svih ortaka sve dok društvo traje. Zabrana raspolaganja također otklanja mogućnost da se ovrhom koja se vodi protiv nekog od ortaka zahvati i imovina ortaštva. Takav zahvat bio bi moguć tek nakon diobe zajedničke diobe nakon prestanka ortaštva i samo na idealnom udjelu tog ortaka⁶⁷.

Radi zaštite povjerenja u pravnom prometu ortak može raspolagati nekim pravom i stvari iz imovine ortaštva samo zajedno s drugim ortacima, osim ako ga ostali ortaci ne ovlaste da to čini samostalno.⁶⁸

Logično je da se pravni režim raspolaganja odnosi na svakog člana ortaštva. Pravo raspolaganja je dio upravljačkih prava ortaka koja čine njegov udio u ortaštvu. Ortak stoga, ipak može raspolagati svojim članstvom u ortaštvu te tako prenijeti članstvo na drugu osobu koja bi postala novi ortak.⁶⁹ To je ustvari vinkulacija udjela jer je za prijenos potrebna suglasnost svih ortaka.⁷⁰ Raspolaganje udjelom moguće je međutim i bez prijenosa članstva. To je npr. slučaj kod uspostave plodouživanja, založnog prava, fiducijarnog prijenosa udjela radi osiguranja.

Ortaci zajedničkom imovinom upravljaju sukladno pravilima o poslovodstvu ortaštva.⁷¹ ZOO-a propisuje da vođenje poslova ortaštva pripada svim ortacima zajedno (skupno), a ugovorom o ortaštvu može se prenijeti ovlaštenje za vođenje na jednoga ortaka ili više njih, čime se stječe položaj punomoćnika.

⁶⁵ Gorenc, V., *op. cit. u bilj. 3, str. 1029.*

⁶⁶ Barbić, J., *op. cit. u bilj. 1., str. 34.*

⁶⁷ *Ibid. str. 35.*

⁶⁸ *Ibid. str. 36.*

⁶⁹ *Ibid., str. 37.*

⁷⁰ *Ibid., str. 65.*

⁷¹ *Ibid., str. 38.*

Opisani pravni režim imovine ortaštva prigodan je ortaštvu kao vanjskom društvu, odnosno društvu koje sudjeluje u pravnom prometu s trećim osobama.⁷²

⁷² *Barbić, J., op. cit. u bilj. 1., str. 40.*

5. PRAVA I OBVEZE ORTAKA

Osnovna i najvažnija članska obveza je doprinos ostvarenju njihova zajedničkog cilja. To proizlazi iz same definicije ortaštva. Zakon o obveznim odnosima propisuje da su ortaci dužni jednako sudjelovati u ostvarenju zajedničkog cilja, bez obzira na vrstu i veličinu njihova uloga. Ortaci su dužni doprinositi ostvarenju ne samo svojim ulogom već i u to spadaju i njihovi drugi doprinosi.⁷³ Doprinos, dakle, do može obuhvaćati sve činidbe kojima se pripomaže ostvarenju zajedničkog cilja.⁷⁴

Shodno tome, stvari koje se unose u ortaštvo mogu u njemu postojati u dva pravna režima, ovisno o tome je li unos stvari ulog ili samo doprinos ortak. Stvari se mogu dati na korištenje te u tom slučaju one postaju neposredni posjed ortaštva, a ukoliko bi se stvari predale u vlasništvo, one tada ulaze u imovinu ortaštva i postaju zajedničko vlasništvo ortaštva.⁷⁵

Zakon ortaku dopušta u ortaštvo unijeti i cijelu svoju imovinu. Ako nije drukčije uređeno u ugovoru, smatra se da ulaže samo sadašnju imovinu. Ako ugovor podrazumijeva i buduću imovinu, pod njom se razumije samo stečena, ali ne i naslijeđena imovina. Za valjanost ugovora kojim se ulaže i sadašnja i buduća imovina potreban je pisani oblik kao posljedica toga da je nužno sastaviti popis i opis unesene imovine.⁷⁶ U slučaju da ortak stekne manje dijelove imovine od one koju se obvezao fizički unijeti, morao bi uplatiti vrijednost stvari u novcu i odgovara za moguću štetu koja bi time nastala ortaštva.⁷⁷ Ako predviđenu obvezu unošenja buduće imovine ne bi ispunio, znači da nije ispunio preuzetu obvezu unosa uloga u društvo i time je povrijedio ugovor.⁷⁸ S obzirom da unošenje uloga spada u sferu obveznoga prava, u slučaju da ortaci tu obvezu ne ispune uredno mogu odgovarati za materijalne i pravne nedostatke svojeg uloga u ortaštvo.⁷⁹

U pravilu ortak nije obvezan naknadno povećavati ugovoreni ulog. U slučaju promijenjenih okolnosti kada se zajednički cilj ne bi mogao ostvariti bez naknadnog povećanja, svaki pojedini ortak bio bi obvezan na naknadno povećanje. Iznimno, ortak koji ne pristane na povećanje može istupiti iz ortaštva, a s druge strane iz njega može biti i isključen.⁸⁰

⁷³ *Ibid.*, str. 80.

⁷⁴ *Ibid.*, str. 81.

⁷⁵ *Ibid.*, str. 82.

⁷⁶ *Ibid.*, str. 85.

⁷⁷ *Ibid.*, str. 86.

⁷⁸ *Gorenc, V., op. cit. u bilj. 3, str. 1031.*

⁷⁹ *Ibid.* str. 1034.

⁸⁰ *Ibid.*, str. 1032.

Ortak se također može obvezati i da neće biti konkurencija poslovanju ortaštva jer i činjenica da neće konkurirati i tako smanjivati šanse za ostvarivanje zajedničkog cilja dodaje određenu vrijednost zajedničkoj imovini.⁸¹ Od njega se traži da u ispunjavanju svojih članskih obveza postupi s pažnjom dobrog gospodarstvenika.⁸²

Ortak duguje ispunjenje obveze davanja doprinosa svim ostalim ortacima zajedno, a ne pojedinicima između njih. Iz toga proizlazi da su vjerovnici te obveze skupno svi ortaci. U slučaju neispunjenja obveze svaki ortak može ustati s „*actio pro socio*“.⁸³ Tom tužbom svaki ortak ima pravo ustati protiv drugog ortaka i zahtijevati da ispuni svoju obvezu prema ortaštvu. Ortak procesnoppravno stupa na mjesto društva i s tužbom ustaje u svoje ime.⁸⁴ Ova tužba koristi se i protiv ortaka štetnika kada se ostvaruje pravo ortaštva na naknadu štete.

Članska prava ortaka mogu biti upravljačka i imovinska.

Vođenje poslova je ujedno i obveza i pravo ortaka. Ugovorom se posloводство može i ograničiti na način da se vođenje poslova povjeri jednom ili samo nekim ortacima, a ostali u tom slučaju imaju samo pravo na nadzor. Odredbe o vođenju poslova dispozitivne su naravi. Ukoliko ugovorom ništa nije određeno, vođenje poslova je skupno. Kod skupnog vođenja poslova znači da je za svaku radnju potrebno da je poduzmu svi ortaci. Posloводство obuhvaća različite radnje kojima je svrha ostvariti zajednički cilj ortaštva. Sudjelovanje u poslovima ortaštva obuhvaća i odlučivanje o bitnim pitanjima za funkcioniranje društva.⁸⁵ Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima uređuje upravljanje zajedničkom stvari. Za ortaštvo su osobito bitne odredbe koje razlikuju poslove redovitog upravljanja, za koje je potrebna većina glasova ortaka računajući prema njihovim ulozima i izvanredni poslovi za koje je potrebna suglasnost svih ortaka. Pri tome je važno reći da ono što se smatra redovitim poslom u jednom, ne mora nužno vrijediti u nekom drugom ortaštvu.⁸⁶

Svi ortaci imaju pravo na određenu dobit, to je ujedno i temeljno imovinsko pravo ortaka. S druge strane ortaci imaju i obvezu sudjelovanja u gubitku.⁸⁷ ZOO (čl. 650. st. 2.) određuje da gubitak nastaje kad imovina ortaštva padne ispod vrijednosti uloga, točnije glavnice. Suprotno od toga, dobitak je vrijednost koja preostaje nakon što se od nje odbije vrijednost glavnice.

⁸¹ Barbić, J., *op. cit. u bilj. 1., str. 94.*

⁸² *Ibid.*, str. 95.

⁸³ *Ibid.*, str. 88.

⁸⁴ Petrović, Ceronja, *op. cit., u bilj. 2, str. 190.*

⁸⁵ Gorenc, V., *op. cit. u bilj. 3, str. 1036.*

⁸⁶ *Ibid.*, str. 1037.

⁸⁷ Barbić, J., *op. cit. u bilj. 1., str. 136.*

Ortak ili ortaci koji vode poslove obvezni su podnositi obračun kojim iskazuju rezultat poslovanja.⁸⁸ Obzirom da je riječ o obveznopravnom ugovoru, ZOO je dao ortacima ovlast da sami odluče o podjeli dobiti i gubitka. U protivnom, svaki ortak će imati pravo na jednak udio kako u dobiti, tako i u gubitku.

Ako u pravnom odnosu s trećima nastupaju svi ortaci zajedno, radi se o vanjskom društvu. Kada ortak ili ortaci koji djeluju prema trećim osobama nastupaju u svoje ime, takav odnos podsjeća na komisiju, ipak od nje se razlikuje jer nije riječ o dvostrano obvezujućem ugovoru.⁸⁹

⁸⁸ *Ibid.*, str. 137.

⁸⁹ *Barbić, J., op. cit. u bilj. 1., str. 52.*

6. PRESTANAK DRUŠTVA

Budući da ortaštvo nije pravna osoba, nema potrebe da se društvo briše iz sudskog registra, jer u njega nije ni bilo upisano.⁹⁰ Shodno tome, nema potrebe ni obavještanja o prestanku ortaštva.⁹¹

Razlozi zbog kojih ortaštvo može prestati jesu: ostvarenje cilja ortaštva ili nemogućnost ostvarenja toga cilja, propast zajedničke imovine, sporazumom ortaka, istekom vremena na koje je sklopljen, smrću fizičke, prestankom postojanja pravne osobe, istupom i isključenjem ortaka, ako ortaštvo čine samo dvije osobe te odlukom suda.⁹²

Ugovor o ortaštvu sklopljen na neodređeno vrijeme ortak može otkazati u svako doba, osim u nevrijeme ili na štetu ostalih ortaka.⁹³ S druge strane, ugovor sklopljen na određeno vrijeme može se otkazati prije isteka toga vremena samo iz važnih razloga, a pogotovo zbog povrede bitne obveze iz ugovora koju, namjerno ili iz krajnje nepažnje, učini drugi ortak, zbog nemogućnosti ispunjenja takve obveze ili smrti, odnosno istupa ortaka od kojega je osobito ovisilo izvršavanje poslova i ostvarenje cilja ortaštva.⁹⁴

Ortaštvo ne prestaje samim nastupom razloga za prestanak nego time ulazi u zadnju fazu postojanja. Nastupanjem razloga za prestanak mijenja se cilj ortaštva te on više nije stjecanje dobiti ili neko drugo djelovanje već likvidacija društva.⁹⁵ U toj fazi ortaštvo ima ograničene mogućnosti djelovanja te ono tada postoji samo kako bi se okončali poslovi u tijeku, podmirile obveze i naplatile nenaplaćene tražbine te na koncu ortacima vratilo uplaćene uloge, odnosno, isplatilo ostvarenu dobit ili nadoknadilo gubitak ostvaren poslovanje. Tek nakon što se svi ti poslovi obave, dakle završi likvidacija, ortaštvo prestaje postojati.⁹⁶

Najprije se podmiruju dugovanja ortaštva, vraćaju ulozi, a eventualni ostatak zajedničke imovine se dijeli među ortacima prema njihovim udjelima u dobitku. Ukoliko zajednička imovina nije dovoljna za vraćanje uloga i podmirenje dugova, ortaci su dužni iz svoje ostale imovine doplatiti manjak. Ako se od pojedinog ortaka ne može naplatiti dio koji na njega otpada, ostali ortaci ga snose na jednake dijelove.⁹⁷ Odredbe Zakona o tome su dispozitivne

⁹⁰ *Ibid.*, str. 187.

⁹¹ *Ibid.*, str. 188.

⁹² Barbić, J., *op. cit. u bilj. 1.*, str. 190-191.

⁹³ Gorenc, V., *op. cit. u bilj. 3.*, str. 1048.

⁹⁴ *Ibid.*, str. 1049.

⁹⁵ Barbić, J., *op. cit. u bilj. 1.*, str. 187.

⁹⁶ *Ibid.*, str. 188.

⁹⁷ Gorenc, V., *op. cit. u bilj. 3.*, str. 1058.

naravi, stoga se ugovorom o ortaštvu prestanak ortaštva može slobodno urediti, osobito organizacija i provedba likvidacije.⁹⁸

⁹⁸ *Barbić, J., op. cit. u bilj. 1., str. 189.*

7. ORTAŠTVO NIJE PRAVNA OSOBA I PROBLEM STRANAČKE/PARNIČNE SPOSOBNOSTI ORTAŠTVA

Ortaštvu je zakonom o obveznim odnosima izričito uskraćena pravna osobnost, a kako čl. 77. st. 1. ZPP-a stranačku sposobnost izvodi iz fizičke ili pravne osobnosti, ortaštvo po prirodi stvari nema ni *ius standi in iudicio*.⁹⁹

Ortaštvo svojim osobinama nalikuje pravnoj osobi, osobito ako ima zajedničku imovinu s kojom nastupa u pravnom prometu i trajnu organizaciju. Stoga će ortaštvo u velikoj većini slučajeva ispuniti uvjete čl. 77. st. 3. ZPP.¹⁰⁰ Zadovoljenje kriterija iz čl. 77. st. 3. ZPP-a, ima za posljedicu da sud ortaštvu „može“ priznati stranačku sposobnost.¹⁰¹ Stoga prigodna ortaštva bez imovine uglavnom ne bi prolazila navedeni test čl. 77. st. 3. ZPP-a.¹⁰²

Kod društva bez pravne osobnosti nedostaje pravna osoba kao subjekt odvojen od članova društva koji bi bio nositelj subjektivnih imovinskih prava što čine imovinu društva. Potrebno je, stoga, pružiti sigurnost trećima koji ulaze u pravne odnose s takvim društvom. Kod ortaštva pravni režim zajedničke imovine i solidarna odgovornost ortaka njihovom imovinom za obveze društva opravdava postojanje društva bez pravne osobnosti.¹⁰³ Sukladno tome, iako ortaštvo u pravnom prometu nema svojstvo pravnog subjekta, ono ipak može stupati u pravne odnose s trećima kao vanjsko društvo sve dok ne prestane postojati.

Sudska praksa ukazuje na vrlo mali broj sporova koji uključuje ortaštvo, osobito su rijetki sporovi između ortaštva i trećih osoba. Iz toga proizlazi da će priznanje stranačke sposobnosti ostati tek na razini mogućnosti, odnosno da ne postoji nužno gospodarska i društvena potreba za ortaštvom kao pravno sposobnim subjektom. Ipak, bitno je napomenuti da se često važne gospodarske aktivnosti obavljaju u pravnom obliku ortaštva, to potvrđuje postojanje konzorcija banaka za davanje zajma, konzorcija za izvođenje građevinskih radova, holdinga, poola i zajedničkog pothvata (joint venture).¹⁰⁴

⁹⁹ Bilić, A., *op. cit. u bilj. 43. Str. 245.*

¹⁰⁰ *Ibid.*, str. 260

¹⁰¹ *Ibid.*, str. 254.

¹⁰² *Ibid.*, str. 258.

¹⁰³ Barbić, J., *op. cit. u bilj. 1., str. 32.*

¹⁰⁴ Bilić, A., *op. cit. U bilj. 43., srt 271.*

8. ZAKLJUČAK

Ortaštvo danas pokriva najšire područje ugovornog građanskopravnog udruženja rada i resursa usmjerenog na ostvarenje zajedničkog cilja. Osnovno obilježje društva osoba, a samim tim i ortaštva jest u tome da su udružene minimalno dvije osobe, te da postoji obveza osobnog doprinosa i suradnje članova. Ortaštvo je zapravo rodonačelnik svih društava osoba.

Najveći razvoj ortaštvo je doživjelo u rimskom pravo. Iz prikazanog osvrtu na rimski *societas* lako se može zaključiti da je upravo u tom razdoblju institut formirao svoja najvažnija obilježja. Od tada se institut nije previše mijenjao. Upravo zbog toga što nije riječ o pravnoj osobi te zbog neformalnog i jednostavnog sklapanja, ovaj ugovor je u praksi veoma čest te ga karakterizira popriličan rasponom složenosti pojava oblika koji zadovoljavaju brojne gospodarske i druge potrebe. Slijedom toga, logično je da je ortaštvo kao takvo preživjelo sve vrste pozitivnopravnih promjena te pravnih praznina.

Pojavni oblici ortaštva koje poznajemo danas su konzorcij banaka za davanje zajma, konzorcij za izvođenje građevinskih radova, holding, poola i zajednički pothvat (joint venture). Kod nabrojanih pojava oblika moguće je da će se u nekom trenutku pojaviti potreba za ortaštvom kao pravno sposobnim subjektom. Stoga je vjerojatno da ćemo u budućnosti vidjeti veći broj slučajeva u kojima će sud ortaštvu priznati stranačku sposobnost.

Temeljni akt ortaštva je ortački ugovor. Ugovor je konsenzualan jer nastaje sporazumom ortaka. Ugovor je također istovremeno i obveznopravni i organizacijski ugovor, što znači da on podrobnije uređuje i samo ortaštvo kao društvo. Konstitutivni sastojci ugovora su: osobe ortaka, određenje doprinosa ortaka i zajednički cilj. Pored ovako malog broja bitnih elemenata ortacima je ostavljena mogućnost dopuniti ostali sadržaj. Osobito je to bitno kod navedenih pojava oblika koji su ujedno i kompleksniji oblici ortaštva. Kod njih je u ugovoru korisno što iscrpnije utvrditi prava i rizike koji proizlaze iz zajedničkog poslovanja.

Kao posebno zanimljiv institut naglašavam zajedničku imovinu ortaštva koja me i ponukala na pisanje ovog rada. Riječ je o zajedničkoj nepodijeljenoj imovini, a ne o suvlasništvu. Bez postojanja takvog uređenja ne bi bilo praktično ni postojanje ortaštva kao društva bez pravne osobnosti.

Zbog navedenih pogodnosti i učestalosti u primjeni ortaštva nepobitno je da će se ono nastaviti koristiti u budućnosti. Smatram da je kod građevinskih poslova, poslova istraživanja i brojnih operacija zajedničkog ulaganja ortaštvo idealno rješenje kako konkurirati na današnjem tržištu.

9. LITERATURA

- Babić, Marko, Ugovor o ortaštvu i naše pravo, Ekonomski vjesnik br. 2 (8), 205-219, 1995.
- Barbić, Jakša, Društveni ugovor kao pravni posao na kojem se temelji društvo, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 62 No. 1-2, 475-534, 2012.
- Barbić, Jakša, Pravo društava, knjiga treća, Društva osoba, 2., izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, Zagreb, 2019.
- Bilić, Antun, Priznavanje pravne i stranačke sposobnosti ortaštvu, Zagrebačka pravna revija, Vol. 3 No. 3, 237-273, 2014.
- Gorenc, Vilim *et al.*, Komentar zakona o obveznim donosima, Narodne novine, 2014.
- Horvat, Marijan, Rimsko pravo, Zagreb, 2017.
- Petrak, Marko, Tradicio Iuridica vol. I. Regulae iuris, Novi informator, Zagreb, 2010
- Siniša Petrović, Petar Ceronja, Osnove prava društava, Zagreb, Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, 2019.

10. PRAVNI IZVORI

- Zakon o obveznim odnosima (pročišćeni tekst zakona, Narodne Novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15)
- Zakon o parničnom postupku (pročišćeni tekst, SL SFRJ 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, i NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19)
- Zakon o trgovačkim društvima (pročišćeni tekst, NN 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 152/11, 111/12, 68/13, 110/15, 40/19, 34/22)
- Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima (pročišćeni tekst, Narodne Novine, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14)
- Županijski sud u Varaždinu, Stalna služba u Koprivnici, Presuda u Gž 427/2017-2 od 9. studenog 2017., URL: <http://www.iusinfo.hr/> (Pristupljeno 2022-26-05)

SAŽETAK

Ortaštvo

Ortaštvo se u pozitivnom hrvatskom pravu uređuje odredbama čl. 637.- 660. Zakona o obveznim odnosima (Narodne Novine br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21). Ortaštvo danas pokriva najšire područje ugovornog građanskopravnog udruženja rada i resursa usmjerenog na ostvarenje zajedničkog cilja. Osnovno obilježje društva osoba, a samim tim i ortaštva jest u tome da su udružene minimalno dvije osobe, te da postoji obveza osobnog doprinosa i suradnje članova. Ortaštvo je zapravo rodonačelnik svih društava osoba. Najveći razvoj ortaštvo je doživjelo u rimskom pravu. Upravo u tom razdoblju ortaštvo je kao institut formirao svoja najvažnija obilježja. Od tada se institut nije previše mijenjao. Slijedom toga što nije riječ o pravnoj osobi te zbog neformalnog i jednostavnog sklapanja, ovaj ugovor je u praksi veoma čest te ga karakterizira popriličan rasponom složenosti pojavnih oblika koji zadovoljavaju brojne gospodarske i druge potrebe. Logično je, stoga, da je ortaštvo kao takvo preživjelo sve vrste pozitivnopravnih promjena te pravnih praznina. Temeljni akt ortaštva je ortački ugovor. Ugovor je konsenzualan jer nastaje sporazumom ortaka. Ugovor je također istovremeno i obveznopravni i organizacijski ugovor, što znači da on podrobnije uređuje i samo ortaštvo kao društvo. Konstitutivni sastojci ugovora su: osobe ortaka, određenje doprinosa ortaka i zajednički cilj. Pored ovako malog broja bitnih elemenata ortacima je ostavljena mogućnost dopuniti ostali sadržaj. Zanimljivo, imovina ortaštva predstavlja zajedničku nepodijeljenu imovinu, a ne suvlasništvo. Bez postojanja takvog uređenja ne bi bilo praktično ni postojanje ortaštva kao društva bez pravne osobnosti.

Partnership

Partnership is regulated in positive Croatian law by the provisions of Art. 637-660 of the Civil Obligations Act (Official Gazette no. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21). Today, civil law partnership covers the widest area of a contractual civil law association of labor and resources aimed at achieving a common goal. The basic feature of a company of persons, and thus of a civil law partnership, is that at least two persons are united, and that there is an obligation of personal contribution and cooperation of members. Civil law partnership is in fact the ancestor of all companies of persons. The greatest development of partnership was experienced in Roman law. It was during this period that the partnership as an institute formed its most important features. Since then, the institute has not changed much. Due to the fact that it is not a legal entity and due to informal and simple way of concluding the contract, this

contract is very common in practice and is characterized by a considerable range of complexity of forms that meet many economic and other needs. It is logical, therefore, that the partnership as such has survived all kinds of positive legal changes and legal gaps. The basic act of partnership is a civil law partnership contract. The contract is consensual because it is created by the agreement of the partners. The contract is also both a legal and organizational contract, which means that it regulates in detail the partnership itself as a company. The constituent elements of the contract are: the persons of the partners, the determination of the contributions of the partners and the common goal. In addition to such a small number of important elements, partners are given the opportunity to add other content. Interestingly, partnership property represents joint undivided property, not co-ownership. Without the existence of such an arrangement, the existence of civil law partnership as a company without legal personality would not be practical.